СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАКОНОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ЦІНА ЦЕНТІВ РІК XXXI. Число 199. Джерзи Сити, Н. Дж., понедїлок, 27. серпня, 1923.

PRICE THREE CENTS VOL. XXXI. No. 199. Jersey City, N. J., Monday, August 27, 1923.

НОВІ ЗУСИЛЛЯ ДО НАВЯЗАННЯ НАНОВО ВУГЛЕВИХ ПЕРЕГОВОРІВ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 24. серпня. — Президент Кулидж зробив новий крок до навязання наново зірваних вуглевих переговорів. В тій цїли зазвав він губернатора стейту Пенсилвенії Пінчова до нових зусиль довести до нової конференції межи властителями копалень твердого вугля та майнерами.

Пінчов приняв на себе кладений обовязок та виїхав вже до Гарисбурга, столиці Пенсилвенії, щоби приготовати акцію.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 24. серпня. — Представники майнерської юнії, що приїхали сюди на переговори з представниками властителів копальнь твердого вугля, місто вести сї переговори взялися наслїдком їх зірвання приготовляти страйк вуглевих робітників. Приготовання уже посунули на стільки, що розпорядку юнії до піддеглих відділів можна сподїватися кождої хвилї.

ЮНІЯ ПРОТИ СИМПАТИЧНОГО СТРАЙКУ МАЙНЕРІВ МЯГКОГО ВУГЛЯ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 24. серпня. — Джан Луис, голова майнерської юнії, та другі її урядники не годяться на те, аби майнери мягкого вугля починали страйк в допомогу майнерам твердого вугля на случай, якби юнії не вдалося виборотн нового контракту до 1. вересня і майнери мусїли покинути роботу.

ОКРУЖНА ЮНІЯ ІНДІЯНИ ТЕЖ ПРОТИ СИМПАТИЧНОГО СТРАЙКУ

ТЕРЕ ГОТ, Індіяна, 24. серпня. — Уряд II-ого округа майнерської юнії, який обнимає копалні мягкого вугля в Індіяні, заявився теж проти симпатичного страйку майнерів мягкого вугля на случай страйку майнерів твердого вугля.

Уряд юнії стоїть на становищи, що майнери мягкого вугля повинні виконувати своє зобовязане до працї, поки їх контракт не вийде з днем 31. марта 1924. року.

ГОМПЕРС ВСЕ ТАКИ НЕ ВИКЛЮЧАЄ МОЖЛИВОСТЬ СИМПАТИЧНОГО СТРАЙКУ

МИЛВОКЕ, Висканзин, 24. серпня. — Самуель Гомперс, голова Американської Федерації Працї, заявив, що симпатичний страйк майнерів мягкого вугля не є зовсїм виключений. Колиб до сього дійшло, то, на його думку, се було би найбільший майнерський страйк, який колинебудь світ бачив.

ПРЕДКЛАДАЮТЬ БРУНАТНИЙ ВУГОЛЬ НА СЛУЧАЙ СТРАЙКУ

ВИСМАРК, Норт Дакота, 24. серпня. — Копалні брунатного вугля предложили стейтовому урядови Норт Дакоти 5 мілїонів тон брунатного вугля на случай, якби прийшло до страйку майнерів твердого вугля.

ЗБИРАЮТЬСЯ ДОСТАВЛЯТИ КОКСУ НА СЛУЧАЙ СТРАЙКУ

КАНЕЛОВИЛ, 24. серпня. — Властителї коксових печий злучилися з властителями копалень мягкого вугля, щоби на случай страйку майнерів твердого вугля засипати твердий вугіль коксом.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ВОЗДУШНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВАШІНГТОН, 24. серпня. — Президент Кулидж відповів на недавну пропозицію Американського Легіону, щоби скликати нову межинародну конференцїй для обдумання способів обмеження воздушних зоружень. Президент стоїть на становищи, що пора на таку конференцію ще не наспіла.

ВИЗНАННЄ МЕКСИКА ВЖЕ ПЕВНЕ

ВАШІНГТОН, 24 серпня. — Визначні американські урядники дають до зрозуміння, що визнанне теперішного мексиканського уряду наступить допевне вже в найблизчій будучности.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРОМ ВУДОМ

ВАШІНГТОН, 24. серпня. — Президент Кулидж дав до зрозуміння, що він не думає усувати зі становища генерал-губернатора Филипінських Островів генерала Вуда, против котрого піднялася акція місцевого населення.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ПРИЇЗДУ ЛОЙДА ДЖОРДЖА ДО АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК, 24. серпня. — Сюди приїхав на англійскім кораблї „Мавретанії" Альфред Ковп, що був колись міністром для Ірляндських справ в англійскім кабінетї міністрів. Цїлию його приїзду є приготовати приїзд колишнього англійского премієра Лойда Джорджа до Америки.

Ковп заперечує, що Лойд Джордж має якунебудь політичну цїль в своїм приїздї; він вуцїмто може просто відвідати Злучені Держави та Канаду.

ВИКОПАВ ЗІ ЗЕМЛІ 10,000 ДОЛЯРІВ

ГЕНГЕРСТАВІ, Мерілєнд, 24. серпня. — Лї Гавзер, 28-лїтний робітник, працюючий при будові публичної дороги з Брансвила до Вевертона, викопав нині зі землї скриню, в якій найшов 10,000 долярів в ріжних золотих монетах.

З огляду на те, що находник найшов скриню на публичнім місци, нїхто другий не може підняти претенсїв до находу.

НАЙБІЛЬШИЙ ЗВІРИНИЙ ЧЕРЕП

НЮ ЙОРК, 24. серпня. — Американський Музей Природних Наук дістав нині листа від Роя Чепмена Андру, котрий веде в Азії вже третю експедицію (спрямову) для цього музею, в якім сей повідомляє, що йому вдалося найти найбільший звіриний череп, який колинебудь найдено. Має він 33 цалї здовж та 21 цаль завширшки.

ПІДВИШКА РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ.

ШИКАГО, Илинойс, 24. серпня. — Зелїзний Бостон енд Мейн та Бофело, Рочестер енд Питсберґ підвисшили робітничу заплату своїм робітникам, яких вони мають близько 8,000.

ДЕПРАТАМЕНТ СТЕЙТУ В СПРАВІ УТІКАЧІВ НА КУБІ.

Обєднанне Українських Організацій звернулось з просьбою до Стейтового Департаменту, щоби дозволило приїхати нашим імігрантам до Злучених Держав.

На це одесїжано слїдуючу відповідь:

Після імігрантійного закона можуть приїхати імігранти до Злучених Держав на основі віза американського конзула. Конзуль може дати візум лиш тим особам, які виїздять як імігранти того краю на основі припадаючої квоти. Тим імігрантам, які живуть на Кубі, американський конзуль може дати візум щойно по роцї їх прожиття на острові.

Через те нема жадного способу спровадити наших утікачів до Злучених Держав скорше ніж по роцї їх пробування на Кубі.

Спровадити до Канади можна.

Подаючи не до публичного довідома, Обєднанне закликує до вкладок усїх тих, що хочуть допомогти нашим збігцям прожити сей час на острові. Всї датки треба на ту цїль слати виразно на „Фонд Утікачів на Кубі".

МОСКОВСЬКІ КОМІСАРІ ТОРГУЮТЬ УКРАЇНСЬКОЮ ПШЕНИЦЕЮ.

На шикаговській збіжевій біржі ходять чутки, що російський уряд обіцяв продавати французьким та англійским купцям великий ладунок пшеницї по досить низькій цїнї. Чуткам вірили, і вони викликали поважні хитання в цїнї збіжа на сїй біржі.

ЗНОВА ДИКІ ЧУТКИ ПРОТИ ПРОМИСЛОВИХ РОБІТНИКІВ СВІТА.

Стейтові урядники рішили розслїдити чутки, що буцїмто організація Промислових Робітників світа задумує захопити місто в свою владу.

СТУДЕНТСТВО БЕЗ КНИЖОК І БЕЗ ЧАСОПИСУ.

Харківські большевицькі „Вісти", обговорюючи справу заснування юнацького журналу, подавали ось яку інформацію „нечуваного підйому культурної творчости, а особливо серед молоді під большевицькою владою:

„Революційне студентство позбавлене змоги здобути ті прекрасні книжки, що зараз маються на ринкові, й обмежується тим, що розглядає ці книжки по вітринах „магазинів".

КАРА СМЕРТИ ГРОЗИТЬ БУВШИМ БОЛГАРСЬКИМ МІНІСТРАМ.

Новий уряд Болгарії поставив на суд 11 членів кабінету Стамбулійського, обжаловуючи їх за довгий ряд злочинів, як хабарництво, підбурюванне до заворушень та вбийства. На случай засуду, який не улягає сумнївови, обжаловаким грозить кара смерти.

АГІТАЦІЯ ЧЕРЕЗ ПРОШЕНИХ ГОСТИН.

Сими днями виїздить на рільничу виставу в Москві кількох представників фармерських організацій, остаючих під большевицьким впливом. Делеґати виїзджають на запрошенне московського уряду і кажуть, що вони їдуть студіювати рільничі умови в Росії.

ХОЧУТЬ ЖІНКУ НА МАЙОРА

Демократична партія міста Вест Гобокен, в стейті Ню Джерзі, веде заразу агітацію за вибором пані Е. Даф на мейора міста. Проти неї стає теперішний мейор, котрий є кандидатом републиканської партії. Пані Даф має 48 років життя.

ПОШЕСТИ НА ХАРКІВЩИНІ.

Як пише пролетарій, в березні 1923. р. (за неповними відомостями) зареєстровано на Харківщині 122 випадки вивчного тифу, поворотного тифу — 89, малярії — 81, червоного тифу — 56, віспи — 20, дизентерії — 13, свинки — 13, цинги — 3. З дитячих недуг зареєстровано в 39 випадках кір, у 21 — коклюш, шкарлятину — в 19, дифтерію — в 12. З окремих місцевостей слїд одзначити сумську округу, що дала 93 випадки сипняка та 81 — віспи. Крім того, з початкуся масові занедужання на малярію, особливо поширені в харківській окрузї (Прол." ч. 8б).

БРУД „САМОЖОНДУ"

Ще дня 10. квітня громадяне волинського села Тростенця винесли ухвалу, в якій постановили просити відповідну владу, щоби закрила шинок пропінацію п. Юрковської, яка вже біля двох років міститься у Тростенці. Ця корчма вносить багато лиха в громадське життя, спонукує багато осіб до крадїжі, деморалізує молодь і т. п. В тій справі уповажнила двох людей, яким доручила в імені громади робити всї заходи, щоби бажання громади привести в дїйсність. Отож уповноважені звернулись до гмінної ради, щоби допомогла в тій справі. Рада охоче й одноголосно ухвалила підперти ухвалу громади і навіть разом із тим заборонити продажу алькоголю в цїлій гмінї. Справа пішла до вказного уряду та до старости і поблукавши там до референтів деякий час, була скерована назад до гмінної ради, щоби рада, перевела голосовоння згідно з виборчою орґанїцією до Сойму та Сенату.

Секретар гмінї і відтвітні члени ради почали дипльоматичні переговори, щоби справу перенести на користь п. Юрковської. Чому так перемінилася Рада невідомо. Відомо лиш те, що Рада перед засїданням мала у п. Юрковської обід з напоями і після засїдання вечерю. А що мали дипльоматичного окремо, то це покрито таємницею. Дипльоматами зуміли переконати деяких членів, що це для них корисно і висновок голосовання був такий: 4 голоси за закриття шинку, а 7 проти. Те, що громадї ще на згубу, їм байдуже.

ДИКТАТУРА „ПРОЛЕТАРІЯТУ НАД ПРОЛЕТАРІЯТОМ"

Робітники телеграфічно-телефонічних майстерень Північного О. П. С. одержали, як небезпечно хворі, відпустки, рахуючи від 1. травня. Відпустка тягнеться цїлий місяць, а грошей нїхто не дає. „Рабоком" посилає до „начмастеріня" до „начокурги", а в Москву. А поки-що, недужі робітники пікуються на курортах, а на Лопанській набережі. Все ждуть грошей, але ко сонце зійде, роса очі вість. „Гроші одержано, як відпустка закінчиться".

Так пише робітник Алексеєв в 110. числї харківської московської газети „Пролетарий".

НІМЕЧЧИНА ЩЕ РАЗ ПРЕДКЛАДАЄ ГАРАНТІЇ ЗАПЛАТИ ДОВГІВ

БЕРЛІН, 24. серпня. — Німецкий канцлер (премієр) Штреземан, проговорюючи на зборах виконавчого комітету Національного Товариства Німецких Торговельних Палат, заявив, що теперішний уряд далї піддержує предложенне гарантій за заплаченне воєнного відшкодовання, зроблене урядом Куна дня 7. червня.

Після сьої пропозиції Німеччина готова гарантувати всїми своїми приходами за заплату репараційних довгів, однак в ніякім разї не захоче вона зречися хочби частини своєї соверенности, а тим більше відпустити хочби одну свою провінцію чужій державі, навіть на короткий час.

Штреземан не згадка ні словом справи пасивного опору проти французького наїзду на Руршину.

БАНКРОТСТВО НІМЕЦЬКИХ КУПЕЛЕВИХ МІСЦЕВОСТЕЙ

БЕРЛІН, 24. серпня. — Постійне обнижуванне курсу німецької марки та погіршенне життя в цїлій Німеччині причинило повний занепад всїх німецьких купелевих місцевостей.

Навіть Свінемюнде, відоме купелеве місце на Поморю, популярне колись хочби тому, що його любив тодїшний німецький кайзер, зовсїм збанкротувало.

БУНТ ЕСПАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ

МАДРИД, 24. серпня. — еспанським проті Малязі збунтувалося 1,200 еспанських вояків, як їм приказано всїдати на корабель, щоби їхати до Африки воювати проти Маврів.

Збунтовані жовніри вбили одного офіцира, а в битві межи офіцирами та жовнірами погибло 4 жовнірів. Серед публики, що зібралася громадно, щоби відпроваджувати відпливаючих вояків, повстав переполох, як збунтовані жовніри почали втїкати з рядів в місто, стріляючи по дорозї на сліпо на всї сторони. Військова команда вислала проти них другі відділи, які половили всїх збунтованих та відставили назад до казарні.

Урядовий комунїкат, розповідаючи про сей бунт, зазначує, що другі відділи їдуть на війну ради, та що того самого дня вислано до Марока 20,000 солдатів.

РОЗРИВ МЕЖИ ІТАЛІЙСЬКИМИ СОЦІЯЛІСТАМИ ТА РОБІТНИЧИМИ ЮНІЯМИ

МІЛЯНО, Італія, 24. серпня. — Збори федерації італійских робітничих юній постановили зірвати всякі офіцияльні зносини з соціялістичною партією, признаючи такі звязки з політичною партією шкідливі для розвою робітничих юній.

Рівночасно збори потвердили переговори межи провідниками робітничих юній а теперішним фашистським премієром Мусоліні, ухвалюючи резолюцію, що робітничі юнії не можуть помагати урядови політично, але можуть помагати йому технічно.

МУСОЛІНІ ХОЧЕ ПОЛАГОДЖЕННЯ ФІЮМСЬКОГО ПИТАННЯ ДО 31. СЕРПНЯ

РИМ, 24. серпня. — Італійский премієр Мусоліні вислав до югославського уряду ноту з пропозицією, щоби справу Фіюми полагодили остаточно межи собою Італія та Югославія до 31. серпня.

РОБІТНИЧА ГАЗЕТА АНГЛІЇ ГРОЗИТЬ БАНКРОТЦТОМ

ЛОНДОН, 24. серпня. — Газета „Дейлї Герольд", офіцияльний орган англійскої робітничої партії, оголосила розпучливий заклик до робітників помогти йому вийти з фінансових клопотів, загрожуючи, що в противнім разї вона буде примушена перестати виходити.

Часопись приписує свій упадок недбалости робітників, закриваючи, що її найбільше пошкодило те, що вона побирала гроші від большевицького уряду в Москві.

ВЕЛИКА ЗЕЛЇЗНИЧА КАТАСТРОФА ПІД ПОЛЬСЬКИМ ПАНОВАННЯМ

ВАРШАВА, 24. серпня. — Недалеко міста Ліди вилетів з шин особовий поїзд, їдучи з Вильни до Варшави. Поїзд вдарив о тому ріки, розбив її, а виливаючися води заляли поїзд, затоплюючи богато осіб. Разом від вискочення поїзду та води погибло коло 50 осіб.

Єдиний поїзд був переповнений пасажирами, переважно Жидами, їдучими в Америку. Імен вбитих та ранених уряд ще не ствердив. Ратункова робота поступає дуже пильно.

КОРАБЕЛЬ КОРАБЕЛЬНОЇ РАДИ ВИГРАЄ ПЕРЕГОНИ ПО ОКЕАНІ

ЛОНДОН, 24. серпня. — Корабель „Левіятан", що належить до американської Корабельної Ради, перепливе Атлянтийський океан з Ню Йорку до Саутгемптону за 5 днів та 11 годин.

ДОБУВАЮТЬ З МОРЯ ЗАТОПЛЕНЕ НІМЦЯМИ ЗОЛОТО

ЛОНДОН, 24. серпня. — Заходам англійского фльотного уряду вдалося добути зі затопленого Німецкою підводною лодкою в час війни англійского корабля „Лорентика" все майже золото, вартости коло 30 мілїонів долярів.

Над добуттєм золота працював англійский воєнний корабель „Рейсер" ще від літа 1918 року. Корабель „Лорентик" належав до „Вайт Стар Лайн", а затонув він був недалеко від берега Ірляндії. Положенне корабля під водою відкрито при помочи спеціяльного приладу, який відчуває близьке положенне металїв, а добуванне відбувалося серед небувалих трудностий: треба було не лиш працювати під страшним тиснением тягару моря, але й не часто боротися з голодними рибами, головно з неміцними „собачими рибами".

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, ЛЇСТІВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦЬ, ЧАСОПИСІВ І ВСЇХ ИНШИХ РІЧЕЙ, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays.
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 6, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 21, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Within Jersey City:
Per year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 4.75
Three months ..... $ 2.75

Outside Jersey City:
Per year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 4.75
Three months ..... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
На цілий рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 4.75
На три місяці ..... $ 2.00

В Америці поза Jersey City:
На цілий рік $10.00
На пів року ..... $ 6.00
На три місяці ..... $ 3.00

На кожду зміну адреси висилається 10 центів.

Телефон „Bergen" 2074 Redactor, Вол. К. Н. Golosh 1899 Manager.

Не сповнення рекламацій не відносяться.

З Канади висилають висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА АВТОКЕФАЛЬНУ ЦЕРКВУ НА УКРАЇНІ.

Пригнічене большевицькою окупацією українське національне життя находить собі нові форми, щоби проявитися наверх мимо всіх большевицьких перешкод. Такою новою проявою українського національного руху є боротьба за автокефальну (самостійну) церкву на Україні. Три суспільно-політичні течії станули супроти себе до боротьби під покривкою релігійних напрямків. Перша т. зв. автокефальна церква — гуртує коло себе український національний елемент, друга: т. зв. жива церква — обєднує большевиків, а третя: тихонівська (від патріярха Тихона) — се заборолo старих російських реакційних кругів. Між сими трьома церковними організаціями на Україні розгоріваєся боротьба, яка прибирає чим раз більші розміри і стає загальним явищем. Прихильники автокефальної церкви викидають старих тихонівських і нових большевицьких попів і настановляють своїх українських або, як кажуть, автокефальних. Большевицька влада, яка заявила давно, що до церковних справ не мішається, рада-б задушити той рух, але не має підстави до нього мішатися.

Ось що пишуть про те харківські комуністичні „Вісти" з 2. червня ц. р.: „Чим далі все більше надходить вісток з усіх закутків України про війну між попами (?) живої церкви, тихонівської і автокефальної. Боротьба чим далі все більше загострюється, набирає кривавого змісту. Перемагають в ріжних містах ріжні, але здебільшого перемагають українські на зразок автокефальної церкви. Так на Миргородщині автокефалісти зруйнували будинок попа тихонівця. Ця боротьба набирає небезпечних форм, бо в її втягуються широкі селянські маси, [illegible] Симпатії здебільшого в селян незаможників на боці автокефальної церкви, що по перше має добрих проводирів (автокефальні попи здебільшого бувші петлюрівські офіцири), з другого боку на боці автокефалії стоїть так звана сільська інтелігенція, [illegible] розбуде в зріст націоналістичних [illegible] буржуїв, якраз автокефалії".

[illegible] „Вісті" закликують всіх до боротьби з [illegible] хом за патріярхальну українську церкву. Вони забувають, що національне життя не дасться спинити [illegible] рядушене в одній формі воно проявиться зі ще більшою силою в другій формі. Церковна боротьба на Україні є на те найкращим доказом.

ПО ДОРОЗІ В ПРОПАСТЬ.

Останніми днями американський доляр перейшов суму чверть міліона польських марок за штуку. Польська марка паде тоді, коли австрійська корона доходить до більше ніж подвійної вартости валюти польського „моцарства".

Польський уряд хоче перевести санацію. Думає про закордонну позичку та... маєткового податок. Справу цього податку називає польська опозиційна преса „траґіфарсою".

Партії, які в ту хвилю найшлись в Польщі при владі, рішили, що ухвала маєткового податку і негайне його стягнення не йде по лінії їх інтересів. Тому під покришкою „поправок" первісного проєкту почалася з їх боку гра на проволоку.

В дискусії на буджетовій комісії польського сойму над проєктом Ліндого, польського міністра польських фінансів, забрав голос посол Діяманд і сказав між иншим таке:

„Пан Лінде говорив про закордонну позичку. Тимчасом в польській внутрішній політиці панує хаос, в повітрю зависла безустанна гроза домашньої війни.

„Якісь організації містичних лидерів, якісь потаємні конспірації, підпомагані урядом — отсе атмосфера, серед якої живемо. Чи панове думаєте, що надійде хтось, хто в тих умовах дасть державі позичку? Так само неспокій в польській закордонній політиці витворює атмосферу некористну для акції про позичку. Все те не є тайною, про це знають ті, які могли дати державі позичку. Банки і банкові консерни мають знаменту розвідку — знають про все краще, аніж урядові органи.

„Є річю відомою, що ніхто не хоче позичити такому довжникови, який не додержує речинців і умов платничих зобовязань. Польська держава нераз вже завела своїх вірителів. Також сталося зі „золотими" бондами. Випущено кілька емісій золотих бондів, регульовано їх курс, пізнійше цей курс штучно обнижено і врешті закинуто емісію. Горожане зносили до кас свої ощадности, тратили по 20 тисяч за золотого, пізнійше обнижено курси, обмежено можність підниманння зложених ощадностей, врешті міністер фінансів післав поліцію, щоб вона розігнала людей, які ждали під касами, щоб підняти свої ощадности. В той спосіб потрактовано горожан, які віддали свої гроші державі.

„В додатку пан Лінде приходить з проєктом, щоби сойм законодатною дорогою пересунув речинець платности бонів о 6 місяців. Замісць порозуміння з вірителями — пан міністер скарбу хоче законною дорогою кривдити вірителів. Чи в таких умовах можна говорити про державну позичку? Кождий закордонний банкир буде боятися, що те саме може зустріти і його?

КЛЯСОВИЙ ПОДІЛ В СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ.

Написав Р. Абрамович.

(Докінчення)

III.

Російський пролетаріят.

Економічне положення російських робітників є незвичайно сумне. В наслідок цілого ряду недомагань, котрі в великій части спричинені зістали через мильну політику комуністів, російський промисл цілком знищений. Загальна її продукція виносить тепер в ріжних галузях промислу 2—7% (в тяжкім промислі) і 25—45% (в звичайнім промислі) того, що річно перед світовою війною продуковано. Значна часть промислових робітників залишила голодуючі та вимераючі міста, щоби піти за робітників на селю або щоби яко ремісники там осісти. Частина з них кинулася на посередну та паскарську торговлю, а одна трета частина творити означені групи державних урядовців, офіцирів і т. и. Навіть та решта, що позістала у фабриках і при варстатах (не більше як третина всього фабричного пролетаріяту) не представляє здорового, сильного, економічного чинника, так як фабрики мало і зле продукують і не можуть покрити навіть власних коштів. То деморалізує, ослаблює і понижує робітників та нищить се, що лишилося з дотеперішньої їх сили і загальним господарським життю краю. Дійшло до того, що навіть Ленін в своїй славній промові на конгресі російської комуністичної партії мусів заявити, що „в Росії робітничої кляси тепер взагалі нема".

Докладні статистичні дати про число промислових робітників в Росії совітський уряд ніколи не оголошує. Діється се з тої простої причини, що він того рода статистики взагалі не посідає. Тому чисельна сила російського робітництва може бути лише посередно і загально обрахована. І взагалі і взагалі приймається, що ми. [illegible] робітників в р. 1919 виносило лише 41% числа робітників в р. 1917.

Від того часу число робітників ще значно зменшилося, а то в р. 1920 на 25% того стану що був в 1917 році. На відворот — в тім самім часі число службовців урядовців совітських, кар[illegible] ателістів іт. и. збільшилося на кругло 2 міліони. Після урядових даних було 1921 року у всіх промислових великих фабриках Совітської Росії около 900.000 робітників тоді, коли з початком 1917 року було їх 6.000.000. Се виказує, що в великім промислі зменшився робітничий стан о майже вісімдесятьпять процентів!

Посередно проявляєся той наглий процес зменшування промислового пролетаріяту в зменшуванню чисел членів заводових товариств (юній). Вони числили 1. липня 1921 р. кругло 8.453.000 членів; 1. січня 1922 р. кругло 6.740.000 членів; 1. квітня 1922 р. 5.821.000 членів; 1. липня 1922 р. 5.028.000 членів; 1. жовтня 1922 р. 4.616.000 членів.

Долати треба, що в ті числа входять не лиш властиві робітники, але і совєтські урядовці та службовики.

В грудни 1922 стверджено на конференції урядовців, що число зелізничників зменшилося від р. 1913 о 200.000 людий.

Значна часть робітників є без праці. Дня 1. липня 1922, було 166.000 робітників без праці. Від того часу число їх, з осібна в металевім і тяжкім промислі ще збільшилось так, що 1. лютого с. р. виносило 690.000. Але і ті робітники, котрі є заняті дістають платню, що далеко нище стоїть від платні яка була перед світовою війною.

З другої сторони день праці від часу переходу до „Непу" значно став довший. 10 і 12 годин праці се є річию звичайною, а в Москві працює богати пекарів навіть і до 18 годин. Жалоби з причини невистарчаючої охорони у фабриках та під зглядом санітарним суть загальні, а то так, що до приватних підприємств як і що до фабрик державних, те знаходять висказ навіть в правительственній пресі.

Що представляє тепер російська кляса робітнича під зглядом політичним? Її клясово свідома і активна частина складається з переконаних і запалених соціялістів, частію большевиків частію меншевиків. Однак велика властива пролетарська маса є знеохочена, духово і фізично зломана, вона голодує і не є достаточно заосмотрена в убрання, а всі ті причини разом роблять її пасивною, а під зглядом політичним обоятною. О скільки свідомий пролетаріят є ненавидний, а знеохочений навіть між комуністами, по[illegible] і фізично зменшується економічна кляса робітників, [illegible] кляси, [illegible] хвіст до акції.

Побідоносна революція осмілила „побідоносну клясу робітничу" а надто її чисельно помешкала. [illegible]

Остаточним висловом російської революції представляється [illegible] в своїм [illegible] вищіє аристократії, великих власників земельних, сильна і могуча кляса дрібних селян, нова молода революційна буржуазія і ослаблений, безсилий пролетаріят.

Хто розуміється на історії революцій, тому буде ясно, що той образ нової російської держави є образом держави, котра перевела у себе противефдальну революцію. Є се образ міщанської демократичної революції, котра сотворила нові кляси буржуазної (міщанської) суспільности і стоїть на порозі нового капіталістичного розвою.

Переклав **Клим Обух.**

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

„Українізація України" — „Лифіці Вишивальний" — Памятник на могилі Т. Шевченка. — „Червоний Шлях".

Коли за часів Центральної Ради, а потім, особливо, за часів гетьмана та Директорії говорилося про „українізацію" України, то тепер цей термін можна ще з більшим правом уживати, ніж тоді. Бо за ці роки Україна так і зрусифікувалася і ожидувала в своїх верхах і так щільно обпутана російською владою і мовою, що треба грунтовної операції, щоби скинути той струп болючий із живого тіла України. Школи, видавництва, адміністрація — все велося на російській мові, а все українське подохали, як собаки дичину пришпилюючи йому марку: „контрреволюція". Бути Українцем, справжнім Українцем, не лиш по „происхождении" було рівнозначним бути контрреволюціонером. Було...

І от чотири роки винищувалося вогнем і мечем все українське, а тут тобі на — давай українізувати. Недовірчиві хахли тільки очима лупають. Не знають, що й казати: вірити, чи ні. Чи не нова яка провокація.

Сміливіщі взялись були за справу з енерґією, аж тут кажуть: гов! Наказ наказом, а діло не спішить. І так, поки що, на цьому, й стало. Голосні декларації, постанови і т. д., а діла не видно. Кажуть, що навіть буде заведена мова українська в усіх установах, що навіть курси готовляться, що вже дехто із неукраїнців пише по українськи відношення урядові напр. такого місту: „Щиро прохаю видати мені зміст за травень", цеб то місячну платню (содержание). Але скептики бояться, що в самому найкращому разі вся українізація й застрине на вивченню мови. Воно то правда, краще, коли тебе лають на твоїй рідній мові, яку ти добре розумієш, дошкульніще, ніж на чужій, але допомоги все одно ніякої. І коли в школах тільки учні будуть знати українську мову (звичайне, Українці), і коли пануючою культурою залишиться російська, до чого тоді те голосне слово: українізація України. Кажуть, що Жиди виявляють особливі здібности при вивченні української мови. Взагалі нарід спосібний до всього.

Пішла чутка, що відповідальні посади будуть передані Українцям, розуміється, комуністам, а Росіяне, будуть відіслані до Росії. Але таку чутку могло пустити тільки щире українське серце, не заражене комунізмом державним. Дуже вже чутка така, не тільки супроти 1920 року, але навіть супроти 1923. Може що чутку визвав від'їзд Яна Гамарника, предсідателя Київського Губвиконкому. Але він виїхав, згідно неофіційним слухом, із других причин: небезпечно вже було залишатися в Київі. Забагато наборів. Могло відкритися діло з хабарями...

Багато надії було на Державне Видавництво, яке в звязку із українізацією стане вже на Вкраїні та на українські гроші друкувати і українські книжки, а не як до тепер повидавало масу російських книжок. Нібито їх і так мало пре із Москви. Але надія та залишається поки що надією і державне Видавництво приступило спершу до українізації своєї, як годиться в першу голову, Київської філії. А українізація ця виявляється в тому, що завідуючий цією філією став балакати до вкраїнськи і носити — вишивану сорочку. Можнаб його назвати нашим „Лифіцій-мо".

Поки що „вища культура" на Вкраїні забезпечена а сама Вкраїна в неї ніщо инше, як Юг Росии".

Руїнна рука російської влади на Вкраїні доторкнулася і святощів українського народу — могили Шевченка. Доторкнулася брутально, грубо. Не сама, а заставила своїх „незрячих, ліпих" та дурних, продажних синів, нерозумних дітей, не без того, щоб під страхом нагайки, чи правдивіще, кулі скинути старий хрест та поставити нікчемної роботи недалого бюста.

1-го травня знято хреста і поломано, навіть не віддано до музею, як годилося в культурній країні, та коли б то розбилося своїми не чужими, доволишній народ, що знав про се і бачив, дуже став реєструвати, та погрожувати неґідниками, як і посвідчити про не-[illegible] памятна книжка в хаті Шевченка, де немало поналиувано проклять та лайки по адресу насильників.

Завдяки, мабуть, цьому народньому заворушенню прийшлося шиидче поставити бюста.

4 липня відбулося урядове відкриття „памятника" на могилі Шевченка.

Бідний памятник, бідне звідомлення, бідне відкриття, бо і сам український народ бідний тепер.

Декілька представників від влади, трохи дітей зіпаних з ріжних шкіл, військо, народ муштрований владою, кордон — от, хто одривав памятника. Урядове звідомлення нараховує „біля" 150,000 народу...

Хіба Шевченка вже забули?! Хіба така бідна слава Шевченка?!

Ні, не бідна, не забули, та тільки... тільки народ також безсилий перед окупантами, як і могила Шевченка...

А деж ті видні, заслужені представники українського народу, що їм вірить народ? Де українська Академія Наук, українські письменники. Просвіти, українська молодь?!

Їх не було... Чому — не питайте.

Представники ВУЦВК „товариш" Пилипенко на могилі „товариш" Шевченка, між иншим, сказав:

„Українська буржуазія не хотіла поставити Тарасові Шевченкові, навмисне півчила образ поета й обертала його класові гасла на національні гасла"...

Коли б Шевченко встав, він сказав би:

Україно, Україно,
Оце твої діти!
— — — — — — —
Плач, Вкраїно,
Бездітна вдовице...

Зі слів „товариша" Пилипенка не взнаєш, чи він дурний, чи підлий.

Бо говорити про те, що український нарід (він говоре: буржуазія, але це тільки модне слово, яким большевики привикли хрещувати все небольшевицьке; українські буржуазії майже не було) отже говорити про те, що український нарід не хотів поставити памятника Шевченкові, треба або самому нічого не знати із попередніх років, або гадати, що слухачі нічого не знають. І мабуть, Пилипенко і думав це друге.

Всім же відомо, як царська Росія переслідувала все українське і з окрема як пильно слідкувала, щоби могила Шевченка не привертала до себе занадто уваги вкраїнського назоду. Підчас війни хіба не боронили доступу до могили салдати.

Як же тту можна балакати про памятник на могилі.

Коли в Київі не дозволяла царська влада поставити памятника, хоч вже й гроші були і проекти і боротьба йшла в городській управі, і старалося немало людей, як раз жменька тих буржуїв, які були, і все надаремно, то як можна було на могилі ставити памятника.

А хто поставив високого залізного хреста?

Хіба не вкраїнський нарід, вкраїнське громадянство, діячі, яким нарід вірив, вели це діло. Хіба не ті самі, котрі тепер мусять мовчати перед насильницькою чужою владою і терпіти, як нівечуть могилу чужі. Бо знищення історичного хреста і виставлення на могилі бюста, про котрий сам „товариш" Пилипенко каже, що він „не мудий, але наш" що не здобуток.

Другий представник більш щиро, хоч і більш цинічно говорив: „Недурні наші ради й навіть партійні комітети, не виключаючи ЦК прикрашують ся чорнобрівцями Маркса й Леніна ще й Шевченком".

Чи чуєте? Не виключаючи й ЦК! Яка пошана нашому поетові, що на Вкраїні навіть партійні комітети поруч Маркса й Леніна ставлять Шевченка. Це хоч здорово сказано! Візьміть собі на ум, „товариш" — Пилипенко, представник ВУЦВК!

Доборолась Україна
До самого краю...

А на могилі стоїть все ж таки бюст Шевченка. Він із далека відніє тепер як здоровий, залізний кулак над Україною.

Невдача із відкриттям памятника на могилі Шевченка показала, що „українізація" йде непрямим шляхом. Не приводить очікуваних владою результатів. От і вирішено для відкриття памятника Шевченкові в Київі організувати комісію із громадських діячів.

Справа ця завязується, в що вона вилеться — недомо, але одно, що вона відбудеться в Київі є запорукою того, що можлива удача. Бо Київ подоланий большовиками.

Бог його знає які причини заставляють владу орієнтуватися на Українців, це, може, за кордоном, як із дальшого віддалення, краще видно, але факт, що влада рада би мати Українців на своїй стороні. Особливе в останні часи проявила вона велику охоту дружити з Українцями.

Звичайне, слабші давно у неї; поприходили на ріжних шнурочках: хто для гроші, хто зі страху, хто так собі „по незнанию". А от ще є такі, що нішо їх не привело: ні голод, ні гроза ЧК, ні неофіційне обявлення „вне закона",

Вирішено утворити журнал, який би згуртував українські сили. Другими словами покористуватися зубожінням інтелігенції, яка не може тай немає права видивати своїх журналів і таким чином притягти їх до себе. Публіка менш освідомлена, коли побаче, що провідники українського культурного руху вже з большовиками, то й собі помаленько підуть туди ж. Українські вчені будуть, може, працювати задля науки в журналі, а журнал тимчасом буде виповняти політичне завдання.

Утворено „Червоний Шлях" Вийшли вже три книжки. І як гарно ілюструють вони розбите, розпорошене, залякане українське суспільство. Поети там — кацьовні. „Мастер вих дел" Полішук написав на заказ поему „Адигейський співець." В другому числі твори Лесі Українки. Звичайне, вмерлі позбавлені права протестувати, отже їх іменем можна безпечно торгувати, притягувати публіку думку на свій бік.

Потому декілька статтів, в яких большовикам хочеться доказати, що революція на Вкраїні була большовицькою і що вони, себ то, росіяне, не заволовники, а прийшли на Вкраїну запрохані українськими большовиками такими-як. Квірінг, або сам Раковський...

Наукові статті, остільки вони наукові, друкуються тут, бо ніде їм друковатися. І все. Але, може, Червоний Шлях таки дещо завойе; він же бо є на останні позиції українські.

Недаром він так люто накинувся на тих, хто з Українців сміє співробітничати в „Новій Україні". Винниченка. За це вдетіло бідному. Підмогильному так, що він і тепер неможе спокійно спати. І опратувався, і писав „лист до редакції, „лист до редактора" і чорт його знає, що ще може бути. Та не він один в такому положенню.

М. Василько.

Матвій Костишин.

ЗБУДИСЯ, КОЗАЧЕ!...

Збудися, козаче!... Україна плаче!
Вставай!... Ох, вставай-же!... На долю поганьб!
Кайданами скута, і світом забута,
Дожилась днів чорних, безкрайних страдань...

Вставай-же, козаче! Потряси ще чубом!
Загорни за ухо довгий сивий вус,
Прилени соколом з широкого степу,
Хай побачить ворог, що козак не трус!

Вставай-же, козаче!... вставай! Не барися!...
Весла зготували браві юнаки,
Дніпро реве, стогне, сумно виглядає,
Чи не надпливають славні козаки.

Вставай-же, козаче! Виходь із могили!
Пойдем на танці, на ляцький бенкет,
На привіт заграєм в ревучі гармати
Заспіваєм з кріса козацький дует...

За кривду народа, за геройські жертви,
За чашу терпіння повную у щерть,
Розкажемо шляхті, щоб до дна її пила
За кривду народа! Пімста! Смерть за смерть!

Ох! вставай, козаче! Надближаєсь хвиля
Заразі стремління падають огнем.
Бо волю в покорі не випросим в ляха
Поки не зміриться шаблюка з мечем...

ПОЛОЖЕННЄ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

В часі останньої світової війни, коли народи пристрасно боролися один проти одного, взаїмно собі шкодили, руйнували, убивали й винищували на землі й у воздусі, в той час правительства антанти заявили, що війна отся є конечною тому, що по ній має запанувати мир, коли не вічний, то принаймеше довше тревалий, бо її наслідком має бути визволенне досі поневолених народів. — Отся ідея, проголошена Вільсоном, одушевила усьвіт. Поневолені народи почали здійснювати його ідею незалежности, що безупинно жила в їх серцях. — Першим народом, що зреалізував сю велику ідею, був 36 міліоновий український нарід, який 9. січня 1918. р. проголосив у Київі незалежність своєї держави. Другам частина українського народу, що жиа в Галичині, Буковині і Прикарпатській Руси під австро-угорським ярмом проголосила рівнож свою суверенність та дня 3. січня 1919 злучилася з Великою Україною. — Армії сеї Републики, обложовані антантою, лишені всякої помочі з її сторони, дезертовані пошестями, по російськи боронили своєї вітчини на протязі трьох літ на три фронти: проти большевиків, Денікіна й Поляків. — Ся російська боротьба покінчилася инвазією большевиків на Велику Україні й окупацією Східної Галичини військами ген. Галера. Дня 14. марта 1923. р. рішенням Ради Амбасакорів признано цілу Східну Галичину й частину Великої України Польщі. Війна скінчилася, але до сьогодня, так як і давнише, бачимо народи пануючі й поневолені. Сих останніх без їх згоди віддається другим на ясиир, а Комісія Ради мовчить, бо де факто, не є нічим лишим як тільки експозиторою пануючих націй.

Сьогодня наслідник Української Републики розділена на чотири нерівні части. Одна найбільша, названа Великою Україною, творить Радянську Українську Соціялістичну Републику; — друга Буковина й Бесарабія належить до Румунії; третя найменша частина належить до Хехословаччини під назвою Підкарпатської Руси, а четверту, що обнимає краї: Східну Галичину з Лемківщиною, Волинь, Холм, Поліссє, Підляшє з поверх 7 міліонами українського населення признано Польщі. З тих частин Велика Україна є самостійною державою; Підкарпатська Русь, яка входить у склад Чехословаччини, має запевнену національно-територіяльну автономію, а Україці під Польщею і Румунією не мають не тільки автономії, але й елементарних горожанських прав, хоч вони загарантовані договорами. В Польщі замешкують Українці збитою масою простір, що виносить 138.000 км. Чисельність польського населення на українській території не велика на Волині після польських статистичних даних вона виносить 11.5%; вони зосереднені в більшій части по містах, але й там не мають більшости ізза великого проценту Жидів; за те Українці мешкають по селах, де творять 80—95% населення. Версайський та рижський договори запевнюють національним меншостям Польщі повну свободу релігії, віросповідання і совісти, свободу мови, свобідний розвиток української культури і право польського горожанства. Конституція польської републики, основана на верс. договорі, гарантує національним меншостям усі політичні й соціяльні права, якими користуються Поляки, але в дійсности Українці не мають усіх тих прав, признаних їм на папері, хоч вони становлять національну більшість, а не меншість на своїй території. Нічемно з права горожанства. Що до сього питання верс. договір каже: Польща признає польськими горожанами без ніяких формальностей б. російських горожан, на території, яка є або признана як складова частина Польщі. Але рижський договір каже: кождий, що є вписаний або має право бути вписаним у книги кляс, буде мати право польського горожанства. Сей артикул на перший погляд суперечить верс. договорови, який подібного запису не вимагає; але в дійсности так не є. Треба знати, що на українських областях, які давнійше належали до Росії, не все населенне було вписане в сі книги. Сі книги істнували лише для селян, міщан і шляхти. Проче населенне: урядництво, духовенство, вільні професії (адвокати, лікарі, інжинери, учителі), словом інтелігенція, як також купці — отже велика часть населення, що мешкала на Волині, не була втягнена до книг, бо для них не істнували подібні книги. На жаль, хоч верс. договір у третьому артикулови виразно говорить, що право горожанства прислугує кождому, хто мешкає на области, признаній Польщі, або такій, що має бути їй що признаною в будучности, то польське правительство не приймають ся до сеї постанови, — і признає право горожанство тільки особами, записаним у книги кляс. В наслідок сього тисячі української нітелігенції, трактується в Польщі як чужинців і то навіть таких, що в сучасній Польщі народилися. Маємо рішенне Найвисшого Польського Трибуналу, яке позабило посольського мандата Миколу Пирогова, лікаря і бувшого конвенського журиста, що мешкає в Ковелі від 1900 р. і вибраного послом до варшавського сойму як представника Волині в листопаді 1922 р., а то лише з того причину, що він не є вписаний книги кляс. Наслідки сього є фатальні. Сотки тисяч Українців мущин і жінок не мають політичних прав, позбавлені виборчого права і є всі здані на ласку чіпників місцевої адміністрації, які кождої хвилі можуть їх прогнати як чужинців. У той час ці особи не мають горожанських прав; на прим. адвокати, лікарі й учителі не можуть виконувати свого звання, не можуть бути публичними функціонарами, мусять працювати фізично, не померли з голоду. А то все в сьому самому часі, коли у українські школи не мають учителів, коли при судових розправах немає суддів і т. д. А треба ще тут додат, що дуже часто сини сих „чужинців" вписані в реєстер польської армії.

Не маючи постійних пашпортів, сі „чужинці" не можуть подорожувати без дозволу поліції на кожду подорож з окрема. — В сей спосіб прикріплені до місця свойого замешкання, вони не можуть займатися торговлею ні промислом, і не мають спроможности добути хоч стільки гроша, щоб заплатити податки.

Шкільне питанне є також у дуже невідрадним становиску. В Хомлщині й Підляшю нема ні одної української школи. В Поліссю і Волині є їх дуже мало й то лише народні, а число дітей, що не ходять до школи, величезне. Багато шкіл, зорганізованих українською владою, польські уряди перемінили на польські від 1920 р. Инша часть українських шкіл затрачує постепенно український характер, тому, що з часом насаджується там щораз більше польських учителів і вводиться виклади в польській мові. В місцевостях, де є 10% польських дітей уряд організує польські школи; колиж населенне не хоче посилати дітей до польських шкіл, то його переслідується. Сьогодня на Волині 14.5% польського населення має 600 польських шкіл, а 80% українського населення має лише 490 шкіл по імени. Українських лиц. подав у сойм представник польського міністерства освіти.

Середне шкільництво є в ще гіршому положенню, не має ні одної приватної гімназії, ні ліцея. Польський уряд замкнув одинокий ліцей, що остав в Дермані, й не дозволяє на створенне приватних шкіл. В сю пору мається всього дві приватні гімназії: в Луцьку і Кремінці, але вони не мають права прилюдности. Се остатні українські гімназії з великою кількости, що існували за часів незалежности української держави. В тойже сам час, невелика кількість Поляків (що складається переважно з урядників), має багато польських прилюдних гімназій. Треба додати, що українські учителі в сих школах, що ще існують, не мають тих прав, що польські учителі, які дістають значно більші платні і зачислені у висші службові категорії. Минулого року прогнано велику часть українських учителів, тому, що вони будьтоби не мають права горожанства. А не давно повідомив уряд учителів і урядників, що всіх, хто не має польського горожанства, усуненеться з дням 1. липня 1923 р. Очевидно нема й українського університету. Наша студентська молодь приневолена еміґрувати до чехо-словацької республики, де є український університет, українська господарська академія і українські гімназії, або до Німеччини. Українці Східної Галичини жадали від польського правительства дозволу на отворенне українського приватного університету, але їм заборонено. Тоді Українці зорганізували у столиці Східної Галичини тайний український університет і техніку, які мають тепер більше, чим 1500 слухачів; але як професору так і студентство переслідує польська поліція, яка стало пошукує за домами, де студенти слухають викладів своїх професорів. — Треба сказати, що у Львові існує ще державний, перед війною українськістичний університет, але сьогодня Українцям унеможливлено з нього всяку користь. Історія сього університету після брошури проф. др. М. Лозинського є слідуюча: Львівський Університет оснував австрійське правительство; виклади до 1860 р. відбувалися в німецькій мові. З усуненнем німецької мови Поляки опанували університет. Теоретично був університетський сенат компетентний основувати нові українські катедри, але в дійсности на протязі останніх 25 р. не затвердив ні майже ні одної катедри. Тому 1906 р. Українці зажадали основання українського університету зовсім окремо від польського. Тоді всі Поляки-з найбільшим-озлобленнем, огірченнем і пристрасю повстали проти такого домагання. Боротьба велася в австрійськім парляменті, в галицькім соймі й серед широких суспільних верств, при помочі маніфестацій також в Ліві самого університету. Дійшло навіть до того, що під доблажливим оком університетських властей польське студентство зорганізувало бойвку, щоб зборею не допускала українських студентів до маніфестацій за українським університетом. По українсько-польській війні у Східній Галичині польські студенти львівського університету заявили, що хто не служив у польській армії, не має права впису на університет. В наслідок того Українці, що боронили незалежности своєї держави в рядах української армії проти польського війська, стали бойкотувати львівський університет.

Найболючіша справа для українського населення, якого переважна частина належить до селянства, тобто для якого сліз більшости польських заправителів є аграрне питанне. Найбільша частина сих українських селян має дуже мало землі, а також велике число є таких, що взагалі не мають землі, а є на службі великих власників. Від трьох літ польське правительство ділить тисячі дарів українській землі, призначеної для переведення аграрної реформи, між Поляків з Польщі, і між демобілізованих вояків польської народности. А український селянин дістає дуже рідко коли малий кусник землі, яку від віків обробляє і поливає своїм потом і кровю.

Рівнож великої ваги для українського населення є справа православної церкви на українських територіях. Православна церква є під впливом польського шовіністичного, яке всупереч конституції і мировим договорам, вмішується у приватні церковні справи й без згоди Собору, духовенства й вірних проголосило автокефалію української церкви. В Польщі, в Холмі й Підляшю, де є більше як пів міліона Українців польські власти замкнули або перемінили на католицькі двіста православних церков.

З того всього треба ще додати, що всіх урядників і майже всіх зелізничих робітників Волині масово позбавлено посад, а українські селяне, знищені війною, не одержали від польського уряду ніякої помочі на відбудову й до сьогодня живуть в околах, щоостали ся світової війни.

Український нарід Холмщини, Волині, Полісся, Підляшя та Східної Галичини знає дуже добре, що одинокий вихід з сього страшного положення під Польщею є: власна українська держава.

„Громадський Голос".

$6.500

нагороджений дім 50 мшк. від Нью Йорку. Ціна 54.000. Причина продається на мешкане, два сторн, шість румів і купальня. $3.000 готівки, а решта на дуже вигідні услівя.

Маємо дома в Нью Йорку околиці як, також рільні маєтности, фарми по дешевій ціні.

Користайте з нагоди і звертайтесь по близші інформації до офісу:

S. KOWBASNIUK.

244 Avenue A, cor. 15th St., New Yorrk, N. Y.

ROYAL MAIL

Часті відїзди межи НЮ ЙОРКОМ і ГАМБУРГ на нових великих чудових „О" кораблях. Модерні під кождий оглядом.

ОНІО, ОКСА, ОРДУНА, ОРЯТА			
До Европи	ЦІНИ	В Европи	
2-га кл.	3-та кл.	2-га кл.	3-та кл.
ГАМБУРГ			
$130.00	$105.50	$130.00	$102.50
ЛЕГАВР			
$150.	$116.50	$150.	$116.50
ХАРКІВ	$116.50		$116.50

Цінкомто приняті кабіни в 3-ій кляс! ВАЖНЕ! Не тратіть часу купити інформацію для Вашої родини в Европі! Ще єдна стаканка! 1-го вагона „Гостостіх" до всяких або.

The Royal Mail Steam Packet Co.
26 Broadway, New York City
Nat. York City

ВЕСЕЛА БАНДУРА

Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівок до музичних інструментів і танців.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення посилати до:

„СВОБОДА"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ФАРМИ!

НА ПРОДАЖ ФАРМА 250 акрів, поливна засіка, сад 300 дерев, 25 акрів ліса, дім на 10 кімнат, 6 великих забудовань, машинерія, 16 коров, 2 коні, стадо курий, 2 і пів милі до міста. Ціна $5800, готівкою $2200. 95—

Фарма 64 акрів, 10 засовиска, решта засіка, сад, дім на 8 кімнат і 4 другі, 2 корови, 500 курий, кінь. Ціна $3500, готівкою $1800.

A. MIKRUTT,
103¼ St. Marks Pl., E. 8th Street, New York City.

ПО ПРИЧИНІ ВІДЇЗДУ до старого краю, на продаж деревляний дім на 4 кімнати, пивниця і 2 дніри землі в Bound Brook, N. J., близько великих фабрик, де все можна дістати роботу, від стрітками 5 хвіїут. Ціна $4200, готівкою $600 а решта по $30 місячновсіх рат. Голоситися особисто або листовно до властителя: Joseph Rydwanicky, 140 Essex St., Jersey City, N. J. 95-00

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 300 акрів, 200 акрів орного поля, решта засовиска, 7 будівничий ліс, сад, ріка, озеро, дім на 12 кімнат, болото, других будинків, 18 коров, 2 коні, 200 курий, 5 безрог, вся потрібна машинерія, школа при фарм. 2 милі до міста. Ціна $8000, готівкою $3500.

Фарма 30 акрів, ліс, сад, озеро, новий дім і 6 других будинків, 2 коров, 1 кінь, 150 курий, 5 безрог, газолінний двіжок, автомобіль, 1 миля до міста. Ціна $3500, готівкою $1800.

S. POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City.

ФАРМА 150 АКРІВ, сад, будівничий ліс, озеро, дім на 10 кімнат, велика стодола, сайзо, 5 других будинків, 13 коров, 2 коні, 200 курий, газолінний двіжок, автомобіль для доставки машинерія, дохід за молоко $500 в місяць, 7 миля до міста, великий сезонічний збір. Ціна $7000, готівкою $3000. 97-30

P. OWDY,
194 Avenue A, близько 12-ої улиці, New York City.

ФАРМА 100 АКРОВА, з чого 30 акрів грубого ліса і засовиско, решта рівна чорна без каміння земля, вся оброблена, будинки добрі і великі, дім на 10 кімнат з водою і пивницею, 11 коров, źлівка, 3 молоді коні, 400 курий, 45 тонн сіна, картофлі, кукурудзи, овес і горох, $125 за молоко приходу. Решта: фурміч, машинерія, ріжа, ріжа, хлів, курник, стайня, пивниця, чверть милі до міста, великий сезонічний збір. Ціна $7000, готівкою $3000 і на $100 місяць, сплати. Спішіть через брак робочих. Властитель: CH. CENKER, Box 592, Brooklyn, N. Y. 97-00

ФАРМА! ФАРМА! ФАРМА!

З приємни старости господаря спродається ціла фарма 55 акрів урожаєвої землі в вигоді 20 акрів доброго засовиска, 15 акрів грубого лапинового ліса, 50 акрів засіки і сонного пастовиска, 7 акрів рільні і 8 акрів рільні, 1 рік і 9 місяців, через хору фарму. Знаходиться вісімдесять на 3-118 окочених дерева 40 акрів, 1 дім на 9 кімнат, підмурований, 1 дім, 1 пивниця, 1 пивниця, 1 пивниця

PITTSFIELD, MASS.

ВЕЛИЧАВИЙ УЛИЧНИЙ КАРНАВАЛ

на користь Української Греко-Католицької Церкви св. Івана Хрестителя з танцями, розривками, співами

що наступати має 7. до 11. години у второк, середу, четвер дня 28, 29, 30. серпня (августа) під управа парохи о. Ор. Ковальського.

Грандіозне велике свято; всі забави на дворі серед зір і красної природи, на Watson St. and Greylock Terrace.

Всіх членів Українців з Пітсфілд і околиць просимо гарнацце до участи 28-го 29-го 30-го серпня (августа).

ПОМИЛІТЬ!

ВІДОМИЙ СПЕЦІЯЛІСТ З ЗНОВНИХ НЕДУГ У МУЖЧИН І ЖЕНЩИН

Кожа, сечовий міхур, нервовий, кишки і шлункові недуги, слабість, нервовість, ревматизм, сексуальні недуги, ослаблення, нервовий розвал, і т. д.

Dr. ZINS

110 E. 16 ST., NEW YORK.

Години від 9. рано до 8. вечер. В неділю від 9 рано до 4. пополудни.

Український Лікар С. КУФМАН

Кожна внутрення слабость

111 EAST 7th ST., NEW YORK

Тел. Stuyvesant 5289 вечер.

Новий офіс в Астерія, Л. Ай.

23-05 21 AVENUE, ASTORIA, L.I.

Приймає від 9.30 рано до 12. пол.

Тел. Astoria 2572

Тел. Stuyvesant 2097.

ДР. МЕД. МУСІЙ КАДЕЦЬ

перенїс свій офіс на

218 SECOND AVE., NEW YORK

між 13. а 14 улицею

Приймає що дня від 9—12; 6—8. В неділю від 9—1.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ

Лікарь зі спеціяльностю. Лечить всякі недуги. Приймає від 9 до 12 рано і від 6 до 8 вечер. Приймає також і в неділю без платнї оплати.

DR. B. HOGENBERG

1 EAST 103rd STREET

Тел. 9-01 Cent.

NEW YORK, N. Y.

Години офісові: понеділок від 2-ої години до 8-ої вечер.

Тел. Stuyvesant 4032

Клим Полішук.

ШЛЯХАМИ РУЇНИ.

(Продовження).

На третій день, після служби, ми вирушили далі. Разом з нами стали виходити і люде. Наїхали козаки і загостодарювали. Забравши з церкви дзвони і всі цінніші річі, поперед нас виїхав і московфільський піп Яремко... Як із рідними, попрощався з нами і бідними господарями. Господар, в якого я мешкав три дні, казав на прощання:

Важко витримати це все, але, от побачите, що ще колись настане година і встане Україна!... Як будете тоді живі і здорові, то завітайте до Олеська, поосто до моєї хати...

„Пішеть, пішеть царь турськый!

Пішеть нашему царю"... виспівували в той час вулицею „земляки" виходячи з місточка.

Галичани, мовчки, дивились на се, як на незрозуміле явище.

На полі якісь салдати поспиночись, копали шанці... Австрійці йшли слідом за нами...

Знов йшли через плаючі села, а іноді село починало горіти ще перед нами і тоді ми мусіли обминати його, надаючи собі дороги. Нарешті ми стали на спочинок в селі Гаях Бродських недалеко від Врод. В селі була читальня ім. Качковського, пів москвофільський і багато москвофільських газет. Тут-же я побачив багато книжок друкованих в Новім Світі.

Розпитуючись у селян, якої вони віри, я взнав, що тут православних не більше 20 чоловік, а решта всі в унії. Я їм вихрестився. Між иншим взнав, що тут була читальня „Просвіта", яку спалили. Неодинокі монахи. В хатах в селі багато лежало страих, з минулого року чисел газет „Діла", „Громадського Голосу", „Місіонера" й сила українських книжок. Трохи чудом було відчувати, що тут під боком, у віддаленню 12 верстов є такий край, де все вічно спокійно під згуки нарвських і запаморочувалося отсими чорнотсотенцями. Навіть в таку страшну годину, коли всім наїзди козацькі на гаї, й свідомі своєї знайшли в себе досить сили терпіти знущання але не зрадили самому собі.

Тут я замешкав у хаті молодого цесельника, який до війни був навіть головою сільського т-ва „Січ", а тепер глядів поля та огороди і думував, що не має своєго газет. В його саду була доїти, поранна пасіка і вулиці. Дадана, якою він особливо дорожив. Але аж на третій день нового пробування в селі, хтось викурив сіркою всі рої і зобрав пільники з медом. Селяни оглядаючи свою шкоду, аж волосся рвав на голові, але що ж поробиш? Подихав та заплакав пахнейко і на тому кінець. В тузк сиу ниходив у Броди за акушеркою, що жінка заходилася подарувати йому сина... А тут такий збиток вчинили... „Де тонко, там і рветься", — сказав він мені другого дня вранці. Жінка лежить, дитину треба охрестити й немає кому, а тут ще й козаки приїхали вигонити нас. Що його тепер в світі Божому робити?!...

Справді, що я йому міг порадити, досить надивився я там, починаючи від Львова. Він стояв і втирав сльози: „Коли ж я й не маю, а вона лежить і аж же я й покину. Я знав, що відповісться нимає-що й думати, а тому порадив де небудь сховатися, може ще вишукають.

Він ще постояв трохи перед мною, а потім знов заговорив: „А чи нечі козаки ось на сусідську хату напалися в ночі і забиткували дику. Бідна, через вино думала втікати від них, та так страшно порізались. Ноги і груди як бритвою зрізані. Та непощастило їй у тікти, і тепер лежить хора, бо там аж пять було... Стара мати глухо і спала в коморі, бо москалів боїться, а от донька не бояжеп!..."

Мовчав він, мовчав і я, мовчки стиснули один другому руки і розійшлися в свої сторони.

Не знаю, чи вдалось йому втікти від козацьких рук, чи ні; Але більше я його вже не бачив...

Останнє галицьке село лишилося за нами.

Ліворуч, на високій горі стоїть Доминканський манастир, а попереді стояли кордонні стовпи австрійської держави. Тут ми стали на обід, спочинули годин зо три і я простився з „Землями", побачивши село свого „гассударства" в подорожних людей питалися:

— „Яке це село?"

— Руська Дрань! — чулося в відповідь.

Як, як зветься? — допитувалися.

— Руська Дрань! — відповідали подорожні.

— „Чого вони лаються? — Адже австрійці, певне, радіють, дивлячись на наш поворот!..

— чудувались земляки.

Мовчки перейшли російський кордон, ще раз всі оглянулися на захід і ввійшли в село Руська Дрань. — Перше село нашої землі недуже то зріділо нам і ночували ми на вирові, де вранці згнаяють скотину до череди.

1923 р. 28 липня м. Львів.

ЧИ ВСІ СОЛЯТЬ?

Ні! Є в нас свідомі люди, які працюють і дають поміч народові.

1) По довгих змаганнях місцевого Комітету, удалось забратичаи 56.50 на боєвий фонд, котрі Вам пересилаємо. Наша громада хоч мала, однак ніколи не жале гроша на народну ціль і все старається, щоби бути при прямом для других або хоч не лишитись позаду. Наступаючий холодніший час дасть спромогу до дальшої праці в справі народній, котрої не спиниться, аж доки Польща не перестане володіти в нашім краю і називати нас Українцями малополяками. Прийміть від нашої громади щирі желання для дальшої праці „щоб славу і волю і честь, рідний край здобути Тобі!"

За комітет: Г. Гричанин, секр. (Імена жертводавців пропголоситься в місячним виказі). Збірка ще не укінчена.

2) Засилаю Вам чек на суму 22.25, то єсть 17.50 на Рідну Школу, а 4.75 народний податок. Прошу пробачити, що за пізно, бо я старався призбирати трохи більше і щом міг, том узбирав. А тепер справа накше йде, бо власне ті люди, котрі з мене сміялися як я збирав податок і на школу, тепер навіть суть в комітеті, і ятим тішуся, що моя праця на дармо не пішла, але принесла якусь користь, хоч і мала але вона буде велика, бо я свою обовязку не покину, а буду старатись на дальше бути на сторожі свого народа. З поважанням, Вол. Бенгрнинович, Бриджпорт, Конн.

3) Заявляю тому я спізнився з податком. Бо я був написав допись до „Свободи", щоби щоби розбудити нашу громаду, но „Свобода" і не помістила, а я тим розлостився. Правда, допись була трохи за остра, а я хотів зробити добре. Але розлостився і відказався від всіх жертв. Але здість пройшла і я подумав, що народ не сміє тим терпіти, що я зголусь, бо що инше я а друга річ народня справа, яка не може впасти через маше зверхнство. Наша громада спиться всі тільки головні кивають і ждуть коли то Тебе Троцький визволить у нашому нашкого вірна і собі сказали, що не дадуть цена на ніщо. Однак мені не треба ні віча ні зборів. На кождий поклик відзвіваюся з центом на бонди, негайну допомогу. Лепкому і пр. Страшно, страшно, як у „Свободі" виказують, кора громада кілько жертвувала. Мені, ними і Кромптон, але на жаль тільки що дав з Будемси бити до загину і покажем що ми козацького роду!

Посилаю від себе 14.00, а то 6.00 податок за рік 1922 і 1923, Інвалідів 2.00, на студентів 2.00, на скитальців на Куб! 2.00, на школи 2.00. З поважанням, Ан. Кондрат, Кромптон, Р. Ай.

4) Шановна Президіє! Прошу приняти малу жертву інвалідам у Львові. Усіх є пять долярів, зі збірки по знакомих з мого пожитя в Ансонії, Конн. Всім жертводавцям складаю щиру подяку. Рівночасно висилаю для нашої письменниці О. Кобилянської 12.00 на які заложили: Йосифанна Буда і Анна Зборовська по 1.00, а я від себе 10.00. На Рідну Школу 3.00: Агафія Буняжик, Ню Гейвен, Конн. Так-пращають чесні і свідомі члени української іміграції на поміч свому народові.

Громадяне і Громадянки!

Прийде небаром Другий Всеукраїнський Конгрес. Хай кожда громада, кождий Українець, Українка тут в Америці подумає, чи сповнив він свій обовязок супроти українського народу!

Де наш боєвий фонд?

Конгрес відбудеться 25. і 26. жовтня, а до него часу напружім свої сили, зорганізуймося і будьмо готові. Не глядіть на лицьких дігентів, які сіють зверіру, а з завзятєм і смілістю дійть в будучність! Памятаймо, щоб подій в краю не застали нас неприготованими! Не ждім, аж мовляв, всі дадуть, то і я дам, а зложім народний податок і сповнім те, до чого зобовязалась вся американська іміграція, а тим дамо примір другим.

Обєднане Українських Організацій в Америці.

Нова книжка.

ЖИДИ І НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Написав Михайло Тимофів.

Книжка обіймає 66 сторін 8-ки, видана у Відні, накладом [illegible] Ціна до центів, з пересилкою 45 центів.

Можна дістати в книгарні „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОТРЕБУЄТЬСЯ

з доброю практикою сейфсенсна. Нехай зголоситься до:

HOME GUARDIAN CO.,

142 Market St., Newark, N. J

97-0.

ПОШУКУЮ Сеня Вені і Данька Мідай зі села Торки, Паранську Самуїл Сенька Тіх з Позаїча, пов. Перемишль. Мають перебувати в Ню Йорку. Прошу їх щоби то мене на адрес: **Ivan Marczyk, Luis № 7, Habana, Cuba.**

98-9.

ПОШУКУЮ свого шваґра Адам Дуранського у селі Каєбінка. Тамі перебувати в Дітройт, Мишіґан. Він знав що він сам зволить зголоситись по **Stephan Cebrynsky, 11 Brown St., East Stroudsburg, Pa.**

98-99.

ПОТРІБНО УКРАЇНЦІВ знаючих роботу на машинах і помічників до кондерсейної машини, українські слюсарі в Джерзи Сіти, з малим капіталом. Зголоситися **30 E. 7th St., New York City** і поверх, від 8. до 10. рано, в суботу від 2. до 5. сполудня, в неділю від 2. до 2. сполудня.

98-99.

НА ПРОДАЖ шідовкілерська робота. Досить поладна. Хтоби хотів купити, нехай зголоситься на адрес:

H. LAMOWAY,

206 King St., Charleston, S. C

99-0.

ЄСЛИ ВИ ЗАДУМУЄТЕ купити який бізнес як ресторан, ґросерню, бучерню, сальон, або який інший, то найдете що шукаєте у мене, бо я маю багато родів бізнесів до вибору.

Спродаю також фарми і доми міровайні ціни.

Рівнож беру до спродання оцінки і доми та фарми за пристойні комісовни.

Офісові години від 10 рано до вечером.

WALTER KOSTETSKI,

Notary Public, Business and Real Estate Broker.

4353 Germantown Av., Philadelphia, Pa.

НА ПРОДАЖ КОСТЮМИ

Котраб парохія або товариство хотіло купити костюми, нехай зголоситься до:

R. STYSLOWSKA,

3818 Cicotte Avenue,

Detroit, Mich.

КОСИ! На днях отримали ми з Відня коси, з найліпшої відомої і доброї гартованої сталі, довгі 32 цаль, вважить поверх фунта, ціна з пересилкою 3.00. Перстень до коси 50 центів. Стальовий молоток 60 ц. Бабка 60 ц. Замовлення посилайте **Brazer & Co. 3 Ludlow Street, New York, N. Y.**

UKRAINIAN BAZAR,

168 E. 4th Street, New York, N. Y.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА ЗНАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

25% ОПУСТУ!!!

СЛЯВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Ми сповіщуємо наших, що народ, які сьогодня стоять високо культурно, дякують се книжкам, на котрі, бачимо, приємне малим грашем на піддержання своєї літератури, на малим часу на читанє книжок, на котрі, бачимо, що вносять потребу. Не дивно отже, що і підносять високо від инших народів.

Що дрібна заплата се ще з яким подиєм стоїмо нашим, тому перед ким так само отворіна дорога до культурного життя як у них. До сього не потребуємо зараз, а не кажемо. На сьогодня се стоїть, коли народи кують вперед більшою дружною стопою культурно і просвітно, то тоді один буде часів другим, а нарешті дістане стоїть кінчиня і то читайте найбільшо, а будучність перед Вами.

Як спільність, просвіта постійність — так сила!

Наукова Спілка (Українського Народного Союза) зробила багато для просвіти українського народу, що наш союз розвинув, бажаючи українці покращують її і здешевлять книжки від сего найбільшого видавчого українського літературно в Америці і взагалі в Канаді.

Аристократи нашої, арабської мови І. Франка 30
Ваня, Ваня, Ваня! — Ваня! — Ваня! —